

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. Aliud discrimen à Patre Lemos adductum, refertur, & ab Adversarii
censura & impugnatione vindicatur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

rentia objectiva iudicii. Imò eam expressè nega-
re videtur Calvinus libro 2. institut. cap. 3. ubi
iudicat necessitatem peccandi in nobis, illi simi-
lem que viget in demonibus, vel in Deo se a-
ferentiam præire suæ bonitatis amoris, nec in
Demone antecedere odium Dei ipsi torquen-
tis. At etiam capite 4. voluntatem nostram mo-
veri à Deo, sicut equus movetur à tessore: quò è-
tiam exemplò, ab homine moto per gratiam, in-
differentiam objectivam iudicii excludere vi-
demur. Unicum ergo, quod ut primum & rude a-
liis opponitur, in libertatis Thomistica tabella
reloquitur Calvinus lineamentum, spontaneitatem
scilicet, seu immunitatem à violentia & co-
actione, quam (ut supra ostendimus) in volunta-
te mota & excitata gratia efficaci non negavit.

ARTICULUS XI.

*Alia discretum à Patre Lemos adductum
refertur, & ab Adversarij censura &
impugnazione vindicatur.*

Quòquam Adversarius §. 3. num. 111. Thomi-
sticæ libertatis tabellam infida manu expref-
sit, omnia actuali voluntatis indifferentia, seu
absoluta dissentendi, vel non agendi potentia,
quam ad veram humanorum actuum libertatem
necessariam Thomistæ postulant, & postea
quam ibidem interrogavit, quid ex illa tabella
Calvinus delevisset? cui postulationi jam satis
respondimus; numero sequenti refert quæ olim
Pater Lemos in Congregatione de Auxiliis,
coram Summo Pontifice Clemente VIII. dum
hæc causa disceptaretur disseruit (etiam scilicet
Calvinum, quòd non distinxerit necessitatem
consequentis, quæ libertatem perimit, à neces-
sitate consequentis, quæ nihil veræ libertati de-
perit) subditque, Calvinum hujus controversiæ
iudicem vocans. Audiamus igitur Calvinum 2.
inst. capite 16. §. 9. Interea quod statuit Deus sic ne-
cessè est evenire, ut tamen neque præcise neque suapte
natura necessarium sit. Exemplum in Christi ossibus
familiare occurrit. Cum induerit corpus nostro simile,
fragilia fuisse eius ossa, nemo sanus negabit, quæ tamen
frangi sunt impossibile. Vnde iterum videmus, non ce-
nere in scholis inventas fuisse distinctiones de neces-
sitate secundum quid & absoluta, item consequentis &
consequentia. En (inquit) ut Calvinus & distinc-
tionem illam cognoscit quæ se Adversarij salvos putant,
& iuxta illam docet divinum decretum non influere
necessitatem consequentis in actionem ex eo secutam,
sed tantum necessitatem consequentia. Quæ doctrina
quomodo differat ab Adversariorum doctrina, in hunc
modum argumentando querimus.

Necessitas consequentis, quæ excludit necessitatem
consequentis, est necessitas non destruens, sed servans
libertatem, ut loquitur P. Lemos: Necessitas quæ Calvinus
ex Dei decreto in nostras actiones derivari putat
est necessitas consequentis, quæ necessitatem con-
sequentis excludit, ut iam visum est: Ergo necessitas
quæ Calvinus derivari putat in nostras actiones ex
Dei decreto, non est destruens, sed servans potius liber-
tatem.

Antequam huic argumento respondeam, Le-
dorem præmonitum velim, verba illa quæ ex
Calvino refert Adversarius, eo loco quem ad
marginem citat, nempe 2. instit. capite 16. §. 9.

Tomus I.

minimè haberi, sed Calvinum ibi de re omnino
diversa loqui, nimirum de descensu animæ
Christi ad inferos. Unde verisimile est, Adversari-
um oculis alienis legisse Calvinum, aut usum
fuisse illis perspicillii, quibus videntur ea quæ
non sunt, tanquam ea quæ sunt. Neque enim di-
ci potest esse errorem Typographi Tolosani,
cùm eadem citatio marginalis, in editione Pari-
sienfi, ab Authore revisa & recognita, reperia-
tur.

Hoc præmissò & dato verba illa alibi reperi-
ri, non erit difficile argumento occurrere; præ-
cipissima enim est defensio in ea causa, quæ Tho-
mistis cum Ecclesiæ Patribus ac Conciliis ita
conjungit, ut necesse fuerit, si hæc sententia cen-
surâ digna sit, eadem cum Thomistis Patres cen-
surâ notari. Priusquam igitur hoc argumentum
diliamus, ostendendum est breviter, distinc-
tionem hanc necessitatis absolutæ & hypotheticæ,
seu consequentis & consequentia, ita esse cele-
brem, & perantiquam, ut à Conciliis, SS. Patri-
bus, & Ecclesiæ Doctoribus, nec non antiquissi-
mis Scholasticis & Canonistis, ad explicandam
concordiam nostræ libertatis cum divina præ-
scientia, providentia, & prædestinatione, fre-
quenter usurpata fuerit: quò fit, ut si valeat Ad-
versarij argumentatio, aut esset Calvinus cum
Patribus absolvendus, aut essent cum Calvino
Patres, proscribendi; liceatque ea Augustini ver-
ba quibus Julianum alloquitur, contra Adversari-
um usurpare: *Ostendam prius quantum & qualibus
Ecclesiæ Catholicæ Doctoribus, nomine Manichæorum
(& Calvinistarum) intolerabilem facere non con-
tuleris injuriam, & cum me appetis, in quos tua tela ja-
culeris, &c.*

Occurrit ergo primò Concilium Colonien-
se, quod contra Lutheranos celebratum fuit an-
no 1536. Illud enim non aliter contra illos Hæ-
reticos, divinam præscientiam & prædestinatio-
nem, cum humanorum actuum libertate concilia-
t, quam hæc celebri distinctione necessitatis
absolutæ & hypotheticæ, seu consequentia &
consequentis, ut videri potest in Eucherio
Christianæ institutionis, de Sacramento peni-
tentia, ubi hanc distinctionem tradit & exponit
his verbis: *Duplex est necessitas, absoluta, quam vo-
camus necessitatem consequentis; veluti necesse est De-
um esse, hominem esse animal rationale mortale, nam
hæc aliter se habere nequaquam possunt. Alia est neces-
sitas consequentia, quæ necessarid evenire dicimus, non
quæ sua natura necessaria sunt, sed necessarid sequun-
tur, propter præcedentes causas. Et per hanc distinc-
tionem conciliat præscientiam & providen-
tiam Dei, cum libero arbitrio.*

Eadem distinctione utitur Divus Augustinus,
ut constat ex canone Nabuchodonosor, alias passis
ira, §. quæstio, 23. quæstione quarta, junctâ Glof-
sâ ibidem. In ipso enim textu refert Gratianus
ex Augustino, distinctionem necessitatis abso-
lutæ seu simplicis, & necessitatis conditionatæ,
quæ est eadem ac distinctio necessitatis conse-
quentis & consequentia. Verba textus sunt:
*Quævis convenienter dicatur, si hæc prædestinata
sunt, vel præscita, necessarid evenient; non tamen i-
deo absolutè verum est necessarid evenire quæ præ-
destinata sunt vel præscita; quia hæc necessitas refer-
tur ad rerum eventum, ubi adiuturum divina præ-
scientia. Vnde iuxta Augustinum, dua sunt ne-
cessitates, simplex una, veluti quæ necesse est om-
nes homines esse mortales: altera conditionis, ut si
quem ambulare quis scit, eum ambulare necesse est;*

Uu 2

quod

quod enim quisque esse novit, id esse aliter quam no-
rum est nequit; sed hac minime secum illam simplicem
tradit. Hanc enim necessitatem non propria facit na-
tura, sed conditionis adjectio. In illa autem verba
Glossa, verbo quamvis, hæc scribit: Ad huius para-
graphi intelligentiam nota, quod omnes tales locutio-
nes sunt duplices: si Deus prævidit aliquid, necessarium
illud evenire; quia si hæc dictio (necessarium) determinat
totalem consequentiam, locutio est vera; & tunc talis
est sensus in consequentia, si Deus prævidit aliquid, il-
lud evenire est necessarium. Si autem hæc dictio (ne-
cessarium) determinat ipsum consequens, est falsa.
Et iterum. Nota quod talis argumentatio non va-
let, si Deus prævidit aliquid, necessarium illud eve-
niet: Ergo si Deus prævidit aliquid, necessarium est
illud evenire: quia modo hæc dictio (necessarium) non
potest determinare ipsam consequentiam, sed tantum
consequens.

36 Favet etiam Venerabilis Beda in Axiomati-
bus Philosophicis, littera O. ubi ait: Omnia futu-
ra de necessitate evenient 1. Periberm. Verum est in
sensu composito, non autem in sensu diviso. Vel verum
est ex hypothesi, non autem simpliciter.

37 Celebris etiam & frequens hæc distinctio a-
pud veteres Scholasticos fuit. Ea utitur in ter-
minis Scholasticorum Princeps & Coriphæus
Divus Thomas, quaestione vigesima quarta de
veritate articulo primo ad decimum tertium,
ubi ait: Ex præscientia Dei non potest conclusi, quod
actus nostri sint necessarii necessitate absolutâ, qua di-
citur necessitas consequentis, sed necessitate condi-
tionatâ, qua dicitur necessitas consequentia. Et in primo
sentent. dist. 47. quaestione prima, articulo pri-
mo ad secundum. Quamvis voluntas Dei sit immu-
tabilis & invincibilis, non tamen sequitur quod omnis
effectus eius sit necessarius necessitate absolutâ, sed so-
lum conditionatâ. Item prima parte, quaestione
decima nona, articulo octavo, sibi primo loco
objicit dictum illud Augustini, Nullus sit salvus,
nisi quem Deus voluerit salvari, & ideo rogandus est ut
velit, quia necesse est fieri, si voluerit. Et respondet,
quod per illud verbum Augustini intelligenda est ne-
cessitas in rebus volitis à Deo, non absolutâ, sed condi-
tionalis, necesse est enim hanc conditionalem veram
esse, si Deus hoc vult, necesse est hoc esse. Et in resp. ad
3. ait: Ea que sunt à voluntate divina, talem neces-
sitate habent, qualem Deus vult ea habere, scilicet vel
absolutam, vel conditionalem tantum, & sic non om-
nia sunt necessaria absolutè.

38 D. Thomæ concinit sanctus Bona Ventura in
1. dist. 47. articulo primo, quaestione prima ubi
querit, Vtrum voluntas beneplaciti Dei possit impe-
diri? Et respondet, voluntatem absolutam necesse est
se impleri, conditionalem verò minime. Ac subdit:
Sed attendendum, quod est necessitas consequentia, si-
cut supra dictum est de præscientia; ipsa enim non ha-
bet necessitatem consequentis, sed consequentia, quia
necessarium infertur, & sequitur, Deus præscit hoc, ergo
hoc erit; sed tantum non necessarium præscit, quia in a-
ctu præscienti frequenter notatur effectus contingens:
sic in voluntate intelligendam est, quod voluntas Dei
absoluta connotat eventum rei, & ideo est ibi necessitas
consequentia, sed non consequentis, &c.

Hanc Div. Bonaventura doctrinam luculen-
ter exponit Petrus Trigolus Cappuccinus, in
Commentariis super summam Theologiæ hu-
jus Seraphici Doctoris, prima parte, quaestione
decima quinta, articulo secundo, dubio primo,
conclusionem secunda his verbis: Effectus contin-
gentes & liberi, si comparentur ad scientiam, provi-
dentiam, & voluntatem Dei, dicuntur necessarij se-

cundum quid, sive ex suppositione, que necessitas vo-
catur conditionalis, & consequentia, non tamen
absoluta, seu consequentis. Et designat rationem:
Quoniam ista consequentia sunt optima, Deus præ-
scit hoc futurum, ergo hoc erit. Deus vult aliquid
fieri, ergo fiet eo modo quo voluerit, & quando volue-
rit, quia non stat dari antecedens verum, & conse-
quens falsum.

Eandem distinctionem & doctrinam tradunt
Magister in 1. dist. 38. Albertus Magnus, ALEN-
SIS, Scotus, Durandus, Egidius Romanus, Ca-
preolus, Cajetanus, Ferrariensis, alique anti-
qui Scholastici, quos refert & citat Alvarez di-
sp. 25. de Auxiliis.

Vix tot Patrum, tot Scholasticorum testimo-
nia obtinebat ab Adversario, ut eam distinctio-
nem, quam à Patribus Thomistæ acceperunt,
sustinendam concedat; damnabitque potius to-
tam antiquitatem cum Calvino, quam Calvi-
num à Thomistis se junctum fateatur; adeo nihil
est quod tenacissimum ingenium non teneat.
Sed erigatur quioris animi Lector, & quam meri-
tò Thomistæ hæc distinctio se salvos putent,
cum tot & tales habeant suæ securitatis præsti-
tes ac fidei iustores, facile perpendat. Nobis in-
terim his Augustini verbis Adversarium com-
pellare licebit. Vide cum quibus sit mihi causa com-
munis, quam nullâ consideratione sobria pulsare ca-
lumniis & expugnare conaris. Certe quam tibi per-
nitiosum sit tam horribile crimen obicere talibus,
& quam mihi gloriosum sit, quodlibet crimen audire
cum talibus, &c. Iterum te admoneo, iterum te ro-
go, aspice tot ac tales Ecclesiæ Catholice defensores.
Vide quibus tam gravem, tanque nefariam irrogat
injuriam, libro primo contra Julianum capite
quarto.

Sed propius ad rem, & in primis contendo,
quod si Adversarii argumentatio contra Tho-
mistas concludat, concludit doctrinam Conci-
liorum, Sanctorum Patrum, veterum Scholasti-
corum & Canonistarum, à doctrina Calviniana
discrepare, sic enim cum Adversario argumen-
tando quero. Calvinus ex Dei decreto non a-
liam in nostris actus liberis ex Dei præscientia
& decreto inducit necessitatem, quam conse-
quentia, & secundum quid, teste P. Annato, ubi
suprà: Sed eandem necessitatem Concilia, SS.
Patres, antiqui Scholastici, & Canonistæ, docent
in actus humanos derivari ex Dei præscientia
& decreto, ut constat ex testimoniis jam adduc-
tis: Ergo Concilia, SS. Patres, & antiqui Scho-
lastici, eandem quam Calvinus asserit neces-
sitatem, ex Dei præscientia & decreto, in actus hu-
manos derivari existimant.

Vel iterum, ut eandem formam & feriem ver-
borum, quâ Adversarius contra hos utitur, ulu-
pem. Necessitas consequentia, quæ excludit ne-
cessitatem consequentis, est necessitas non de-
struens, sed servans libertatem; ut docent Con-
cilia, SS. Patres, antiquiores Scholastici & Ca-
nonistæ supra relati: Necessitas quam Calvinus
ex Dei decreto in nostras actiones derivari pu-
tat, est necessitas consequentia, quæ necessita-
tem consequentis excludit, inquit P. Annatus ubi
suprà: Ergo necessitas quam Calvinus deriva-
ri putat in nostras actiones ex Dei decreto, non
est destruens, sed servans potius libertatem.

Vides ergo (Amice Lector) quò tendat tota
hæc Adversarii ratiocinatio. Puto quod cum a-
nimi sui & ingenii impetus, ultra quam voluisset
impulerit: ad hoc enim degnum hæc argumen-
tatio

ratio pervenit, ut aut Calvinum ab errore absolvi, aut Concilia, SS. Patres, & antiquos Scholasticos, & Canonistas, simul cum illo damnari necesse sit. Sanè potiori jure quam de Salmanticensibus Adversarius dixerit, reponam, quod conciliis Thomistas incautiùs infectatur, & Calvinum absolvit à magna sui erroris parte, & D. Thomam, S. Bonaventuram, & omnes ferè antiquos Scholasticos, ipsiùque deum Augustinos accusat, illosque Calvinistis consentientes non accusat, illosque Calvinistis possimus, quòd faciunt, merito illis gratulari possimus, & aliquando etiam Jesuitas proprios habeant, & remanent à Jesuitis, quòd sui non tentarent, Calvinum scilicet, vel invitum, cum Patribus componere.

44 Neque verò respondere Adversarius potest, Concilia, SS. Patres, & antiquos Scholasticos, locis supra relatis, non loqui de necessitate consequentia orta ex decreto Dei, sed de illa tantum que sequitur ex ejus præscientia. Nam præterquam quòd eadem est ratio de præscientia & decreto, cum scientia Dei libera, quæ approbationis dicitur, ut applicata per decretum, in causa rerum, juxta SS. Patres disp. 3. relatos) hæc responsio aperte repugnat testimoniis quæ adduximus. Nam Concilium Colonienfe dicit necessitatem consequentia eam esse, quæ necessitate evenire dicimus non que sua natura necessaria sunt, sed necessario sequuntur, PROPTER CAUSAS PRÆCEDENTES, inter quas divina voluntas præcipue numeratur, cum juxta Apostolum, Deus operetur omnia juxta consilium voluntatis suæ. Unde Gratianus loco citato ait: *Quamvis convenienter dicatur, si hæc PRÆDESTINATA SUNT, vel præscita, necessario eventent* &c. Item D. Thomas asserit hæc conditionalem esse veram: *Si Deus hoc vult, necesse est esse.* Et D. Bonaventura docet, quòd sicut ex Dei præscientia, ita & ex ejus voluntate, inferitur necessitas consequentia, sed non consequentis. Ejus etiam Commentator ait, quòd *effectus contingentes & liberi, si comparentur ad scientiam, PROVIDENTIAM, ET VOLUNTATEM DEI, sunt necessarij necessitate conditionalis, & consequentis, non tamen absolutæ, & consequentis.* Ergo prædicta responsione non potest Adversarius eludere vim argumenti propositi.

45 Ad testimonium verò Calvinij, cui P. Annati ratiocinatio inmittitur, dupliciter responderi potest. Prima & verior responsio est, quòd apud Hæreticos solemne & frequens est, Calvinum minime sibi constare, sed sibi aperitissimè contradicere. In primis enim libro 2. insit. cap. 3. §. 5. hæc scribit: *Porro quòd libertate abdicatam voluntatem dico necessitate trahi vel duci, mirum est si cui videatur aspera locutio, que nec absolum habet quidpiam, nec à Sanctorum usu aliena est. Offendit autem eos qui inter necessitatem & coactionem distinguere nesciunt. At si quis eos interroget, an non Deus necessario bonus sit, an non diabolus necessario malus, quid respondeant? sic enim annexa est Dei bonitas cum divinitate, ut non magis necessarium sit ipsum esse Deum, quam esse bonum: Diabolus autem per lapsum, sic ab omni boni communiione alienatus est, ut nihil quam male agere possit. Quòd si quis sacrilegus obganinat, Deo parum laudis ex sua bonitate deberi ad quam servandam cogatur; cui non erit prompta responsio, immensæ eius bonitate fieri ne male agere possit, non violent à impulsione. Ergo si liberam Dei voluntatem in bene agendo, non impedit*

A quòd necesse est ipsum bene agere: si diabolus qui non nisi male agere potest, voluntate tamen peccat, quis hominem ideo minus voluntarie peccare dicit, quòd sit peccandi necessitatis obnoxius? Quibus verbis contendit, tam hominem divinâ gratiâ ad bene agendum excitatum, necessario agere, quam necessario Deus bonus est: tã hominem ad malè agendum, & ut alibi dixit, ad perpetranda facinora impulsum, malè agere, quam necessario diabolus malus est. Quis verò dixerit, eam esse solum necessitatem consequentia, quâ Deus bonus est, aut diabolus malus? Non puto Adversarios concessuros. Constat igitur Calvinum admisisse quòd divina motio & decretum non solum necessitatem consequentia, sed & consequentis in actus humanos inducit.

Deinde, unum ex præcipuis Calvinianæ doctrinæ principiis est, divina decreta & auxilia ita esse efficaciacia, ut omnem voluntatis indifferentiam absorbeant, & absolutam dissentienti potentiam excludant: imò in hoc (ut passim docet Adversarius in libris quos adversus Jansenianos edidit) consistit totius hæresis Calvinianæ, in materia de gratiâ & libero arbitrio, summa. Ex hoc autem principio erroneo manifestè sequitur, ex Dei decreto, non solum necessitatem consequentia & hypotheticam, sed etiam consequentis & absolutam, in actus humanos induci. Sic enim arguo. Necessitas quæ omnem voluntatis indifferentiam, & absolutam dissentienti seu non operandi potentiam tollit, est necessitas absoluta & consequentis, & non solum hypothetica & consequentia, consentientibus omnibus Theologis: sed Calvinus docuit ex divino decreto oriri necessitatem quæ tollit omnem voluntatis indifferentiam, & absolutam dissentienti potentiam, solamque spontaneitatem, seu immunitatem à coactione relinquit, ut constat ex locis supra adductis, & fatetur ipse Adversarius: Ergo Calvinus re verâ ex divino decreto necessitatem non solum consequentia, seu hypotheticam, sed etiam consequentis, sive absolutam, induci putavit.

Itaque cum solum consequentia necessitatem ex divinis decretis oriri dicit, loco ab Adversario allegatò, ludit verbis, illudique Lectoribus, sibi manifestè contradicit. Unde Jacobus Gualterius Jesuita, in Anatome Calvinismi, ducentis dilemmatibus ex ejusdem Calvinij principiis, vel assertionibus, magna ex parte desumptis, omnes ejus hæreses eliminat. Quod idem facit Nicolaus Romæus in libro qui inscribitur, *Calvini effigies*, spectaculo nono & decimo, quorum titulus est, *Calvinus sibi discolor*, ubi ostendit, librum institutionum Calvinij esse centonem contradictionum, numeratque viginti primarias, & plusquam sexcentas sectarias.

49 Certè sincerior est & candidior Lutherus, & magis ad suum errorem consequenter loquitur, dum in libro de sermo arbitrio, distinctionem hanc, ut merum phantasma, & inutile figmentum irridet. *Senserunt*, inquit, *Sophiste* (sic Catholicos Doctores appellat) *in invitam, & insustentabilem huius argumenti, ideo sincerunt necessitatem consequentia & consequentis, sed quam nihil HOC PIGMENTUM efficiat, supra docuimus. Et post pauca. Necessitas verò consequentia, quâ illi se solantur, MERUM PHANTASMA EST.*

Tom. 1.
in 1 p.
disp. 20.
art. 7.

Accedit etiam quod Driedo, Doctor Lovanienſis, & acerrimus Calvinistarum impugnator, relatus à Joanne à S. Thoma, profiteretur quòd ſemper Hæreticus hanc negavit diſtinctionem, per quam omnia Hæreticorum ſophiſmata diluuntur.

48 Mirum ergo eſt, quòd Adverſarius adeo in Thomiſtis obſervandis oculatus, ut videat quæ non ſunt: minimè tamen adverterit, quàm varium ac verſatile ſit ingenium Calvini, eadem pro libito & negantis & aſſerentis in hac quaſtione de gratia. Et major admirationis ratio accedit, quòd hanc animi inſtantiam, circa eandem diſtinctionem neceſſitatis abſolutæ & hypotheticæ, conſequentis & conſequentiæ, Twiſſio Calviniſta, & Calvini (ut ipſe putat) veſtigis inhærenti, improperaverit; eumque non injucundè Morioni euidam comparaverit, qui ſe Catholicum & Huguenotum, alternis vicibus fatebatur. Verba ejus, quia elegantiffima & lepidiſſima ſunt, placet hîc tranſcribere, *Mimini* (inquit) *me viſiſſe olim Morionem in aula viri nobilis, à quo cum peteretur, an eſſet Huguenotus? Reſpondebat, minime: Catholicus ergo? Ita inquebat. Rurſus inverſa ſtatim interrogatione, cum urgeretur, an eſſet Catholicus? Minime verò inquebat. Huguenotus igitur? Ita eſt. Vide, Lector, quantum ab eo diſtiterit Huguenotus iſte Levarà enſis: à quo ſi peto, an debeat aliud decretum admitti circa eos actus, quàm quòd ſalvetur eorum libertas? Non debet inquit. Nullam ergo decretum hoc imponere debet neceſſitatem? Reſponder, nullam. Rurſus interrogo, num incertum eſſe poſſit hoc decretum & fallibile? Dicit non poſſe: Ergo inquam imponit aliquam neceſſitatem? Reſponder, imponit etiam multiplicem. Porro neceſſitas illa nunquid eſt attemperata & congruens creatæ libertati? Proſus ita eſt, inquit, & idè eſt neceſſitas modalis. Sed ille modus diminuet fortè ſe vim voluntatis? Eſt modus (inquit) qui vocatur irrefragabiliter. Placet conſulere libertati creaturæ? Eſt neceſſitas hypothetica & conditionalis. Non placet? Eſt abſoluta. Si lubet, & ita commodum eſt, eſt neceſſitas ſecundùm quid: ſi ſecus, eſt neceſſitas ſimpliciter. Denique Twiſſius minime malus, ut pote novæ legiſ Apoloſolus, omnibus omnia factus eſt, ut omnes ludos faciat.*

49 Laudo ſanè & gratulor Adverſario non deeſſe eloquentiam, quàm Hæreticos exagitet, & quàm Twiſſium ad omnem auram pro commodo ſuo vertibilem, lepidè laeſſat & ſugillet. Sed cur amabo eandem animi inſtantiam circa eandem diſtinctionem in Calvino non adverteat, Lynceus Diſcipulo, & cæcus Magiſtro? Cur, inquam, manifeſtam in Calvino contradictionem docente divina decreta imponere & non imponere neceſſitatem, diſſimulat, quam improperat Twiſſio? Non error eſt niſi quem certa voluntas, & Thomiſta læceſſendi ſtudium facit; neque virum perſpicaci adeo ingenii, & qui etiam in Thomiſtis, ea quæ non ſunt, ſcilicet hæreſum ſordes, videri; inadvertentiæ accuſandum puto, ſed calliditatis, & non ſatis ſincera fidei, quam ſub illo adverſantium verborum conflictu lætantem, fortè minùs cautus occultaret. Negat igitur eam ſe in Calvino contradictionem detexiſſe: quàm mente? quia ſi fateretur Calvinum admiſiſſe neceſſitatem conſequentis, non poſſet Thomiſtis cum Calvino conſenſionem in ea parte imponere, cum eam conſequentis neceſſitatem ubique Thomiſta negent. Sed quia Twiſſius diſtinctionem illam D. Thomæ amplecteba-

tur, dicebatque Deum neceſſariò quidem cum cauſis neceſſariis, unde neceſſitas abſoluta & conſequentis dicitur, libere verò cum liberis agere, unde modalis ſolum, hypothetica, & ſecundùm quid, neceſſitas appellatur, quæ eſt neceſſitas conſequentiæ, voluit pugnantem ſecum Twiſſium offendere, ut à Twiſſio in Thomiſtas accuſatio reſiliret, & eadem contradictione, D. Thomæ & Thomiſtarum doctrinam involveret.

Ceterum eadem arte ac figurâ, quàm D. Thomæ & Diſcipulorum ejus doctrinam, ut libi contradicentem traducere molitus eſt, ejus contradictiones, & à ſeipſo diſſidia, nobis etiam liceret exprimere, illumque iſdem quæ nobis tendit retibus implicare; niſi ſupra articulo primo, multiplicem in eo diſſidentium verborum & cogitationum pugnam oſtendiſſem, & ad inſtitutum redeo, & ruriſus dico, Calvinum ſcripiſſe pugnantiam, dum ex una parte docuit eam eſſe divinatorum decretorum efficaciam, ut omnem voluntatis indiſſerentiam, ac diſſidentiendi potentiam excludant; & ex alia aſſeruit ex Dei decreto, ſolam neceſſitatem conſequentis, & non conſequentis, in actus humanos derivari: ſublata enim voluntatis indiſſerentiâ, & diſſidentiendi poteſtate, relinquitur in ejus actibus neceſſitas conſequentis & abſoluta, ut ipliſ etiam Novitiis & Tyronibus compertum eſt.

Sed demus etiam Adverſario, & effuſâ ſupra verum charitate, ei concedamus, nullam in hiſ Calvini dictis eſſe diſcordiam, nullam in eo diſſidentium cogitationum pugnam; at tam celebrem hanc diſtinctionem neceſſitatis conſequentiæ & conſequentis longe aliter Calvinus uſurpavit ac Thomiſta; ſubindeque eos eſt eſt eſt diſtinctionis diverſa intelligentia, ſatis ſuperque diſtinguit. Thomiſta enim neceſſitatem conſequentiæ eam eſſe dicunt, quæ conſequens ita inſallibiliter ſequitur ex antecedenti, ut abſolute non ſequi, & oppoſitum contingere poſſit; ut Deus prædeſtinavit Petrum, inſallibiliter gloriâ conſequetur; ſi vocet Paulum vocatione efficaci, inſallibiliter conſentiet; inſallibilitas enim horum eſt eſt eſt eſt, quæ ex divina voluntatis efficaciâ oritur, non tollit (in ſententiâ Thomiſtarum) facultatem & potentiam ad oppoſitum. Calvinus verò hanc neceſſitatem conſequentiæ appellavit, quæ ex divino decreto, ſeu ex divina voluntatis efficaciâ conſequitur, quamvis diſſidentiendi, ſeu non operandi potentiam in voluntate non relinquat. Conſequentis verò neceſſitatem, ſeu abſolutam, eam tantum eſſe voluit, quæ oritur ex natura rei, vel ex influxu ſyderum, qualem olim Stoici & Manichæi ſungebant. Neque aliena à mente Calvini hæc interpretatio exiſtimanda eſt; ſic enim ſatis aperte mentem ſuam declarat; loco ab Adverſario allegato: & ipſa ejus verba hanc explicationem ultro offerunt, dum ait: *Inter ea quod ſtatuit Deus, ſic neceſſe eſt evenire, ut tamen neque præciſè, neque SUAPTE NATURA neceſſarium ſit &c. unde videmus non temerè in ſcholis inventas fuiſſe diſtinctiones de neceſſitate ſecundùm quid & abſoluta, item conſequentis & conſequentis. Hæc enim verba (neque præciſè, neque ſuapte natura) non obſcure ſignificant, hunc Hæreticum, per neceſſitatem conſequentis & abſolutam, eam tantum intellexiſſe, quæ oritur ex ipſa natura rei, ad bonum, vel ad malum determinata, qualem ponebant olim Manichæi: per neceſſitatem verò*

Diſp. 1.
cap. 6.
ſ. 1.

consequentia, illam quæ non ex natura rei, sed ex divino decreto emanat, quamvis indifferentiam voluntatis, & dissentiendi potentiam absumat, qualem nec Stoici ipsi negassent à fato relinquit.

11 Tres igitur sunt necessitates ei non ex, & libere arbitrio repugnantes: Stoica scilicet, seu Fatalis, Manichæa, & Calvinistica; quæ in hoc uno omnes conveniunt, quod quilibet illarum tam recta est, tamque valide hominem in operando ad unum contrahit, ut facere non possit oppositum illius ad quod per illas determinatur: differunt vero invicem, penes causam seu originem à qua procedunt. Stoici enim necessitatem in fatum reducebant, quo fati nomine seriem inevitabilem causarum naturalium, & præcipue celestium influxum intelligebant. Unde hæc Stoicorum vox (ut refert D. Thomas quæst. 6. de malo art. unico) *Calus est voluntas in hominibus, qualem induxit pater virorum, deorumque*, id est celum, vel Sol, ut ibidem explicat S. Doctor. Manichæi vero necessitatem ingenitæ & naturalis malitiæ animæ tribuebant, quæ ita animam hominis bonam, vel contagione inficeret, vel virobiperet, ut non fineret nisi malum velle. Sed Calvinista demum necessitatem nostrorum actuum ad causam increatam, videlicet efficaciam divinæ voluntatis decretum, referunt. Unde Calvinus 1. Instit. cap. 16. sect. 8. sic loquitur. *Nos aut de verbis non litigamus, fati tamen vocabulum non recipimus: tum quia est eorum in genere, quorum prophetas novitates refugere nos Paulus docet; tum quia eius odio conantur gravare Dei veritatem. Dicitur vero falso ac malitiose obiectari, non enim cum Stoici necessitatem comministimur ex perpetuo causarum nexu, & implicita quidam serie, quæ in natura continueatur: sed Deum constitutum arbitrum ac moderatorem omnium, qui pro sua sapientia ab æterna æternitate decrevit quid facturus esset, & nunc sua potentia quod decrevit exequitur.*

12 Quare totum hunc articulum concludo eo Syllogismo, cuius majorem propositionem suggerit P. Lemos apud Joannem à S. Thoma. Si Calvinus verè ac sincere, sine dolo, & sine repugnantia ad sua principia, doceret ex divino decreto non aliam in actus humanos in dæci necessitatem, quam consequentiæ, non erraret, sed verè doctrinam Catholicam teneret: At Calvinus non docet verè & sincere, sed cum dolo & repugnantia ad sua principia, ex divino decreto, non aliam quam consequentiæ in actus humanos induci necessitatem, ut pluribus ostensum est: Ergo Calvinus errat in materia libertatis, nec Catholicam doctrinam sequitur.

13 Ex quo intelliges, quam perspecta fuerit doctrina Calvinii P. Lemos, homini licet Hispano, in Hæreticorum tamen doctrina versatissimo, & quam verosimillimum sit quod narrat Joannes à S. Thoma, quòd cum perorasset, ita contigit Cardinalis Perronius à quo fuerat interceptus, ut etiam annuere visus sit. Quin etiam hoc quoque addendum est, quam incognita sit doctrina Calvinii P. Annato, & quam non solum æstherit, Calvinum libertatem indifferentiam, ac dissentiendi motioni divinæ gratiæ potestatem abstrulisse, & nihilominus non aliam quam consequentiæ, quæ libertatè non destruit, in actus humanos induxisse ne cessitatem. Quæ etiam iniqua sit defensorum scientiæ mediæ petitio, quæ cum aperta adeo, ac cuiuslibet, etiam minus

A perito & tyroni, obvia Thomistarum inter & Calvinii doctrinam discrimina sint, in ea præcisè dubitatione quæ petitur, sit-ne aut non sit in homine liberi arbitrii usus aliquis, adhuc ea quarunt, aut quarere simulant.

Intelliges demum, quam bellè Adversarius 54 disp. 1. cap. 1. libri de scientia mediæ dixerit, quod scientia mediæ magnas habet opportunitates: hominum enim sortem ac fidem domesticâ utilitate meretur; & pro varia rerum, temporum, occasionum, & utilitatum combinatione. Thomistas (quamvis antiquæ suæ doctrinæ mordicus adherentes, & immobili stabilitate fixos in fide) modò hæreticos, modò orthodoxos prædicat, ut causâ suæ viderit expedire.

ARTICULUS IV.

Corollaria seu illationes præcedentis doctrinæ.

55 FACILIS est veritati aditus, quòd sese ab eorum manibus subducatur, quibus injustè vexatur, eludatque non fuga, sed exitu eorum conatus. Plures aliæ Thomistarum responsiones sunt, quæ cum iis quas jam satis defendimus, solum loquendi modo discrepant, & eadem facilitate à censura & impugnatione Adversarii deridenduntur. Altera igitur est quam ex Joanne à S. Thoma P. Annato refert num. 113. Calvinum scilicet errasse, eo quod posuerit decretum prædeterminans voluntatem, sed extinguendo & non servando libertatem, seu (ut alii dicunt) posuisse decretum, quò voluntas ad necessariò non ad liberè agendum impelleretur, & non differre à decreto Thomistarum, quòd non extinguat, sed causat, & fovet libertatem, nec ad necessariò, sed liberè agendum impellit. Ad idem pertinet quòd ex Thomistis alii dicunt, decretum prædeterminans Calvinisticum, attingere solam substantiam nostrorum actuum, & non curare de modo libertatis: prædefinitiones verò quas docent Thomistæ, ad utrumque se extendere, nec solum substantiam, sed etiam modum libertatis, in nostris actibus efficere.

56 Satis ex jam probatis hoc discrimen Thomistarum inter & Calvinii sententiam, velut corollarium consequitur; libertas enim, seu modus libertatis, in Thomistarum sententia, tria includit, unum ex parte intellectus, indifferentiam scilicet objectivam iudicii, & duo ex parte voluntatis, nempe immunitatem, tum à coactione, tum à necessaria determinatione ad unum: id est spontaneitatem, & actualem voluntatis indifferentiam, seu potentiam ad oppositum: Ergo idem est dicere, Calvinum errasse in eo quòd posuit decretum prædeterminans, non servando libertatem, vel decretum non attingens modum libertatis, ac asserere illum esse hæreticum, eo quòd actualem voluntatis indifferentiam, seu potentiam ad oppositum, in voluntate prædeterminata negaverit: in quo (ut refert Adversarius locis supra relatis) totius Calvinistici erroris summa consistit.

57 Nec verò in hoc est, ut ipse putat, ineptus aliquis verborum circulus: etenim cum à Thomistis queritur, quid sit actio ut liberam, seu cum modo libertatis, prædefiniri? Respondet facile, esse voluntatem sic agere, vel sic ad agendum impelli, ut sub divina motione, non solum spon-

et in Bibli...